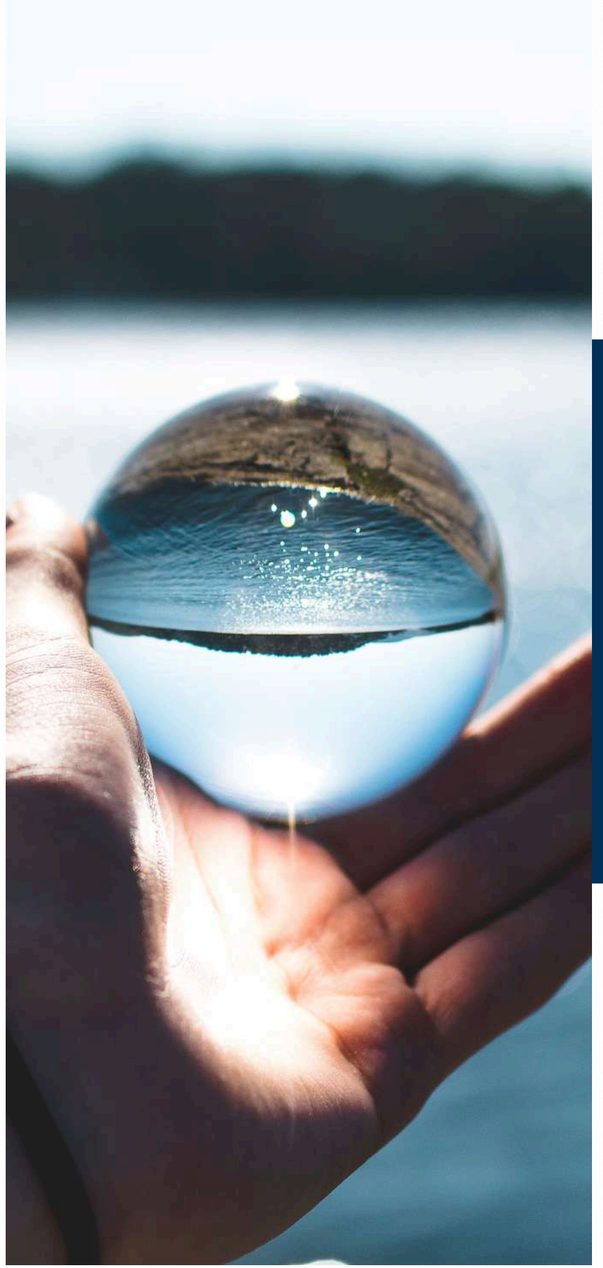

Netherlands

PAEW Professional Association of Environmentalists of the World

ПЕРША ШКОЛА ВОДНОЇ ТА ПРОДОВОЛЬЧОЇ СТІЙКОСТІ

ОНЛАЙН-КУРС

«Вода і продовольство України: прикладні рішення для громад, агробізнесу та науки»

МОДУЛЬ 1.

Нова філософія скидів сільгосппідприємства у водні об’єкти

ЕКСПЕРТ КУРСУ:

Іван Паламарчук,

Голова Комітету раціонального використання надр Асоціації PAEW, еколог, аудитор, заслужений природоохоронець України

Кабінет Міністрів України ухвалив Постанову від 10.12.2025 № 1626, яка вносить суттєві зміни до правил контролю за промисловим забрудненням водних об’єктів та оновлює вимоги до розроблення нормативів гранично допустимого скидання (ГДС) забруднюючих речовин, що передбачені постановою № 1100.

Зміни стосуються Переліку забруднюючих речовин, скидання яких підлягає обов’язковому нормуванню. Відтепер перелік показників , що мають контролюватися у зворотних водах, значно розширено.

До обов’язкового нормування включено речовини, які визначені у додатку 2 до Закону України «Про Національний реєстр викидів та перенесення забруднювачів» та Переліку для визначення хімічного стану масивів вод та екологічного потенціалу штучних водних об’єктів (наказ Міндовкілля № 45).

Зміни спрямовані на імплементацію норм Директиви 2000/60/ЄС, що встановлює європейські стандарти у галузі водної політики, що дозволить посилити контроль за станом українських водойм та забезпечити ефективніший моніторинг зворотних вод.

Суб’єктам господарювання необхідно враховувати ці зміни під час розроблення нормативів гранично допустимого скидання (ГДС) та підготовки пакету документів для отримання дозволу на спеціальне водокористування.

Netherlands

PAEW Professional Association of Environmentalists of the World

В чому суть нових змін і що робити

1. Вступ: чому поняття «скид» більше не є технічним

Постанова Кабінету Міністрів України від 10.12.2025 № 1626 остаточно змінює підхід до регулювання скидів забруднюючих речовин у водні об’єкти та розроблення нормативів гранично допустимого скидання (ГДС), передбачених постановою КМУ № 1100.

Йдеться не про механічне розширення переліку речовин, а про **зміну філософії державного контролю:**

- від формального дозволу на скид — до управління впливом на екологічний та хімічний стан масивів вод.

Цей підхід є прямою імплементацією **Директиви 2000/60/ЄС.**

2. Нормативна база нової філософії

Нова модель регулювання ґрунтується на сукупності норм:

- **Водного кодексу України;**
- **постанови КМУ № 1100** (у редакції з урахуванням змін);
- **Закону України «Про Національний реєстр викидів та перенесення забруднювачів» (PRTR);**
- підзаконних актів Міндовкілля (наказ № 45 тощо).

Спільним для них є принцип:
заборонено погіршення стану водного об’єкта, а не саме користування водою.

3. У чому полягає нова філософія скидів

3.1. Що контролюється тепер

Контролюється:

- не лише склад зворотних вод;
- а **вплив діяльності на масив вод загалом.**

До обов’язкового аналізу включаються:

- PRTR-речовини;
- показники хімічного стану вод;
- екологічний потенціал штучних та змінених водних об’єктів.

3.2. Що більше не працює

- формальний підхід «є випуск — є ГДС»;
- нормування виключно БСК, ХСК і завислих речовин;
- ігнорування дифузних та поворотних вод.

4. Альтернативна логіка: не кожне повернення води є скидом

Відповідно до Водного кодексу України **(статті 44, 48, 70, 95):**

- скид має місце лише тоді, коли:
  - відбувається **перенесення забруднюючих речовин;**
  - що призводить або може призвести до погіршення стану вод.

👉 Якщо погіршення відсутнє — **об’єкт нормування ГДС може бути відсутнім.**

5. Галузеві приклади нової філософії

5.1. Птахофабрика

Ризики: азот, фосфор, дезінфектанти, ветеринарні препарати.

Нова модель:

- розділення потоків;
- локальні очисні системи;
- повторне використання води.

Юридичний ефект: мінімізація або відсутність скиду → відсутність ГДС.

5.2. Виробництво молока

Ризики: ПАР, фосфати, органічні сполуки.

Альтернатива:

- оборотне водопостачання;
- біологічні ставки;
- використання очищених вод без повернення у водний об’єкт.

5. Галузеві приклади нової філософії

5.3. Вирощування зернових

Проблема: дренаж і поверхневий стік.

Рішення:

- доведення незмінності якості води;
- буферні смуги;
- накопичення і повторне використання.

6. Методичні рекомендації для агропідприємств

1. Починати з **оцінки впливу,** а не з розрахунку ГДС.
2. Фіксувати **відсутність погіршення стану вод.**
3. Розглядати **альтернативи скиду** як пріоритет.
4. Обґрунтовувати **відсутність об’єкта нормування.**
5. Інтегрувати водну політику у бізнес-планування.

7. Правовий висновок

7.1. ВКУ

- спеціальне водокористування (ст. 48) передбачає **скид зворотних вод,** а не будь-яке повернення води;
- ст. 70 та 95 ВКУ забороняють **погіршення стану вод**, а не сам факт використання.

7.2. Постанова КМУ № 1100

- ГДС розробляється **лише за наявності об’єкта нормування;**
- перелік речовин є функцією **реального впливу,** а не шаблону.

7. Правовий висновок

7.3. Закон про PRTR

- PRTR-речовини є **критерієм екологічної значущост**і, а не автоматичного нормування;
- їх включення потребує **оцінки впливу**, а не формального застосування.

7.4. Узагальнений правовий висновок

За умови доведення відсутності погіршення хімічного та екологічного стану водного об’єкта скидання у розумінні Водного кодексу України може бути відсутнім,
а обов’язок встановлення ГДС — неприменим або мінімізованим.

8. Фінальний висновок

Нова філософія скидів — це перехід:

- від формального дозволу,
- до управління екологічним результатом.

Для сільськогосподарських підприємств це не загроза, **а можливість:**

- оптимізувати регуляторні процедури;
- зменшити витрати;
- діяти у повній відповідності до європейської водної політики.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

Netherlands

PAEW Professional Association of Environmentalists of the World